

DEKACERT
|||||

Prof. Dr. theol. Elisabeth Jünemann

DekaCert – etický program

pro českou Charitu

Hradec Králové
16.9.2019

DEKACERT
■■■■■■■■■■

Prof. Dr. theol. Elisabeth Jünemann

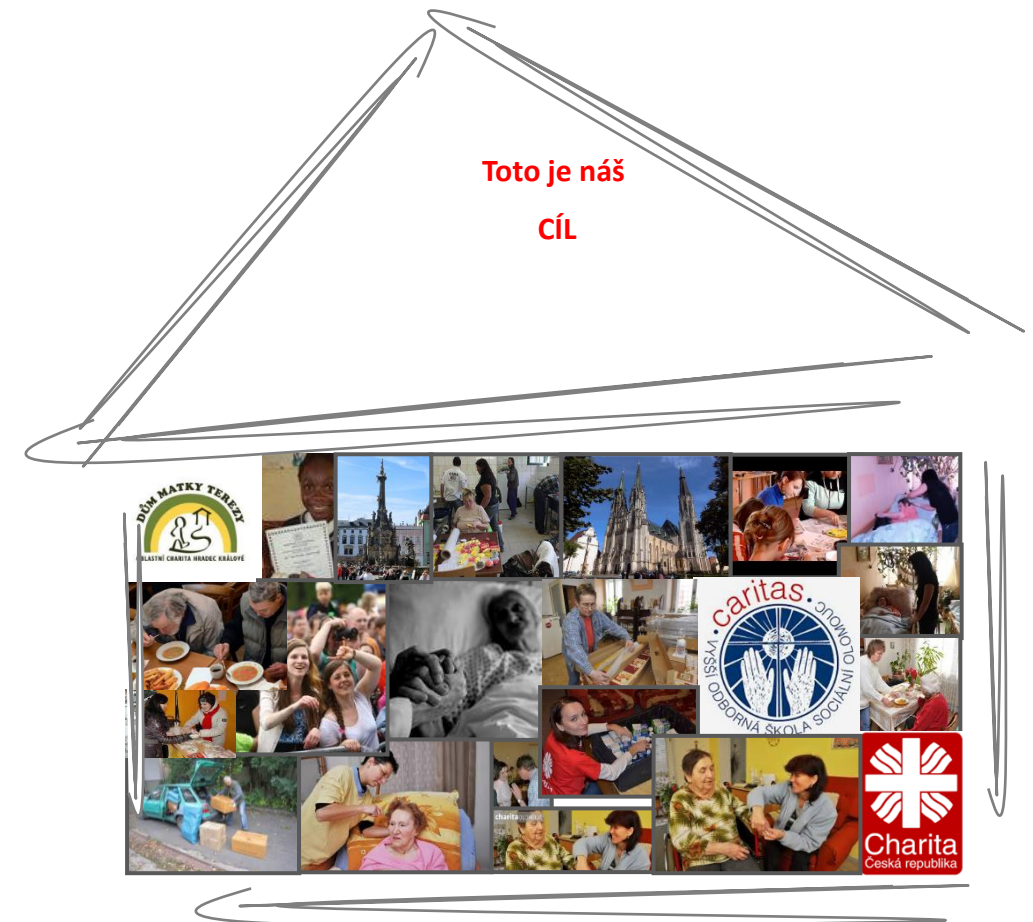

1. **DekaCert – O co jde?**
2. **Jak udělat to, o co jde v DekaCertu?**
3. **Co jde a co nejde?**

Sociální organizace jako je Charita -
zpracovávají životní
rizika/kontingence.

Pracují tam lidé nejrůznějších profesí
a nejrůznějších nadání pro blaho
člověka, společnosti a Církve.

K dispozici jim jsou odpovídající
struktury a postoje.

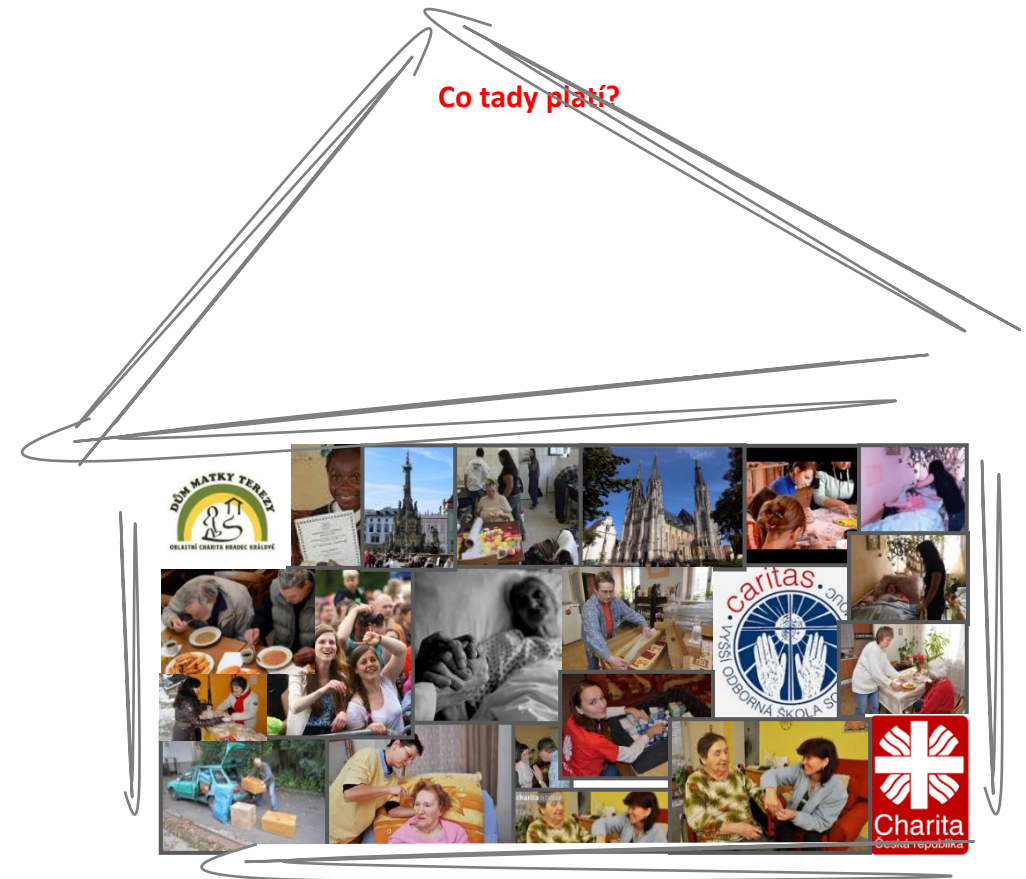

STRUKTURY,
s jejichž pomocí dosáhneme
cíle

POSTOJE, s nimiž
dosáhneme cíle

I v sociálních organizacích, jako v české Charitě, můžeme zaznamenat chyby a zklamání, například tehdy, když jsou odlišná očekávání klienta a pracovníků. Lišit se může i představa o tom, jak má vypadat „křesťansky“ motivovaná pomoc. Také se může stát, že pomoc nepovede k úspěchu.

Všude tam, kde lidé profesionálně pracují se sociálními riziky, vznikají rovněž rizika/ „kontingence“.

Na co se mohu spolehnout?

S čím se tady dá počítat?

Rizika v oblasti
pomáhajících profesí a
organizací, jako je Charita,
mohou lehce eskalovat do
podoby existenciálních krizí.

A to dokládají krize v mnoha
sociálních zařízeních...

V posledku takové věci
vedou k ukončení činnosti
zařízení...

S riziky musí pracovat
„management rizik“

Pomáhající profese a organizace jako Charita nazírají krize morálně-etickými hledisky a takto s nimi pracují.

„Toto zde platí jako dobré/spravedlivé a nebo zlé/nespravedlivé!“

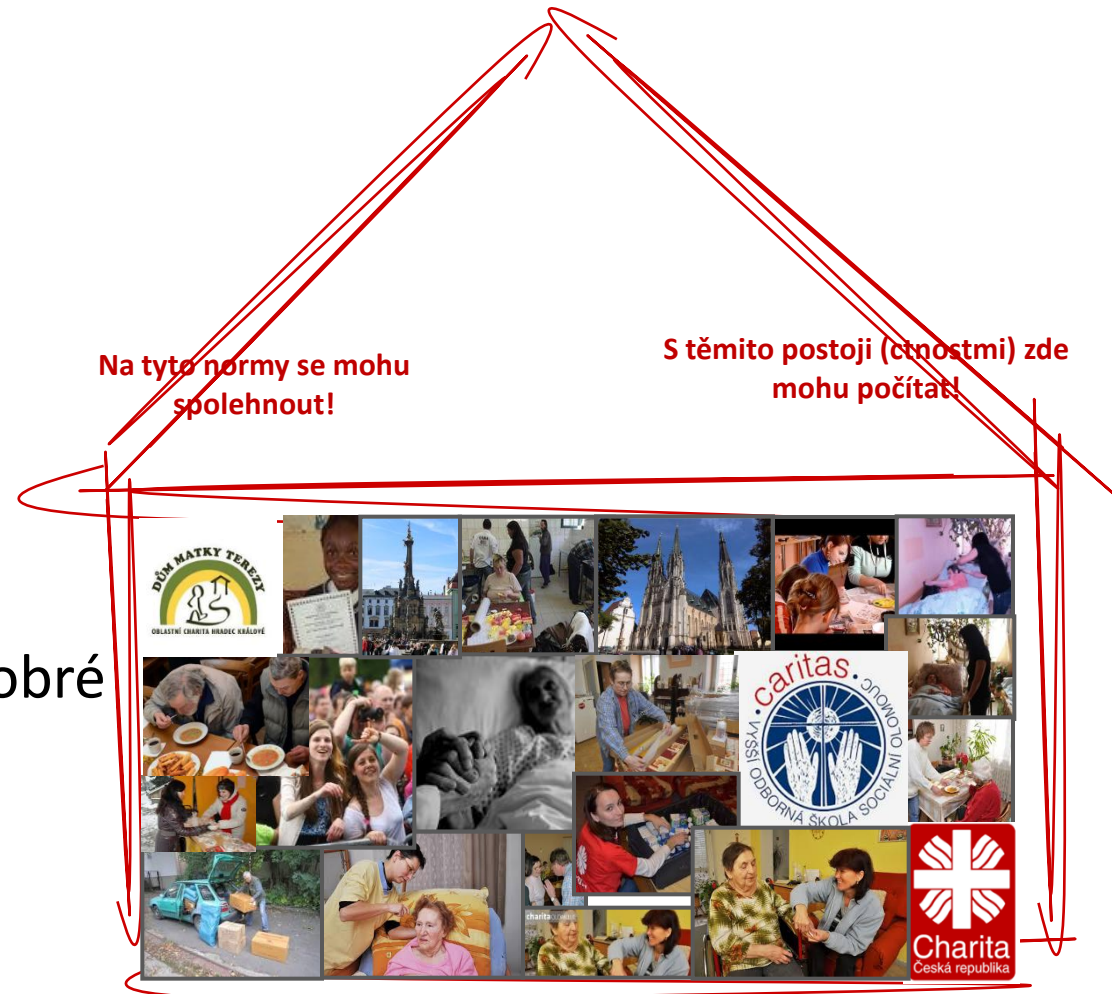
Existují však různé morálky.

Morálka, jež pracuje s riziky, potřebuje kritéria pro věci dobré a spravedlivé a vyžaduje program.

Zde platí tyto hodnoty!

Na tyto normy se mohu spolehnout!

S těmito postoji (ctnostmi) zde mohu počítat!

Církevně-sociální pomoc *má* spolehlivá kritéria pro sociální oblast:

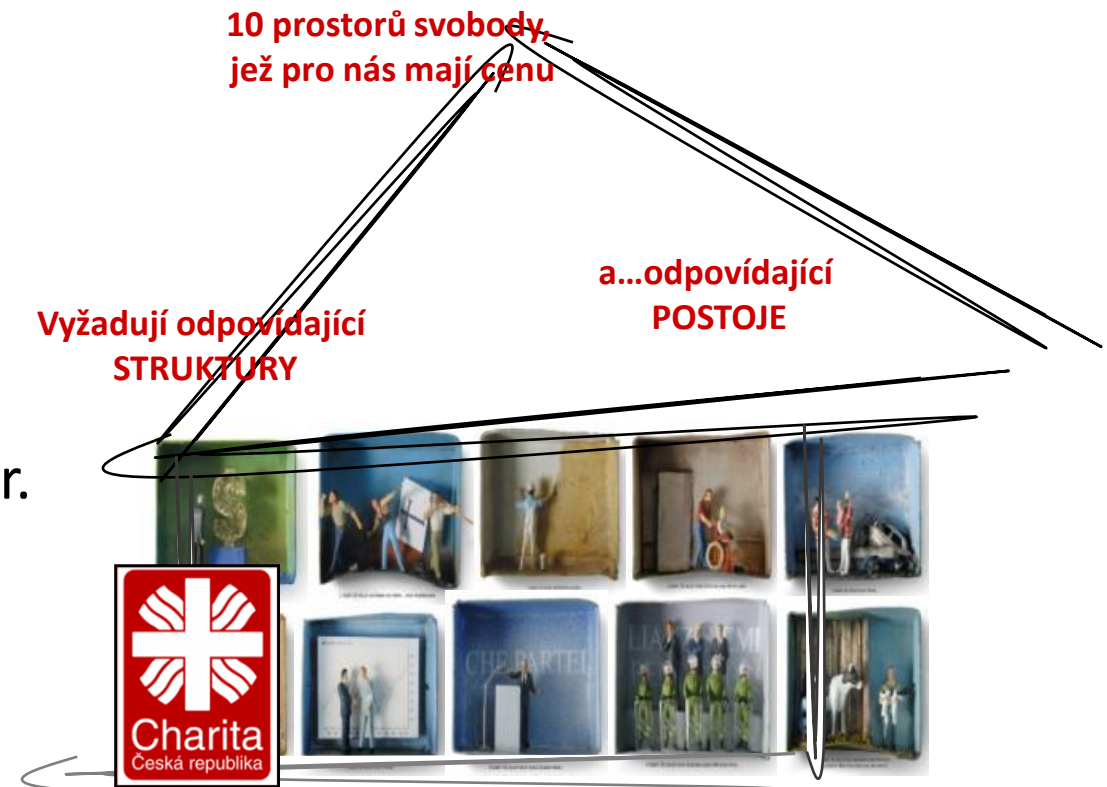
Např. starozákonní Desatero.

V církevně-sociálních organizacích platí

10 prostorů svobody
10 sociálních hodnot

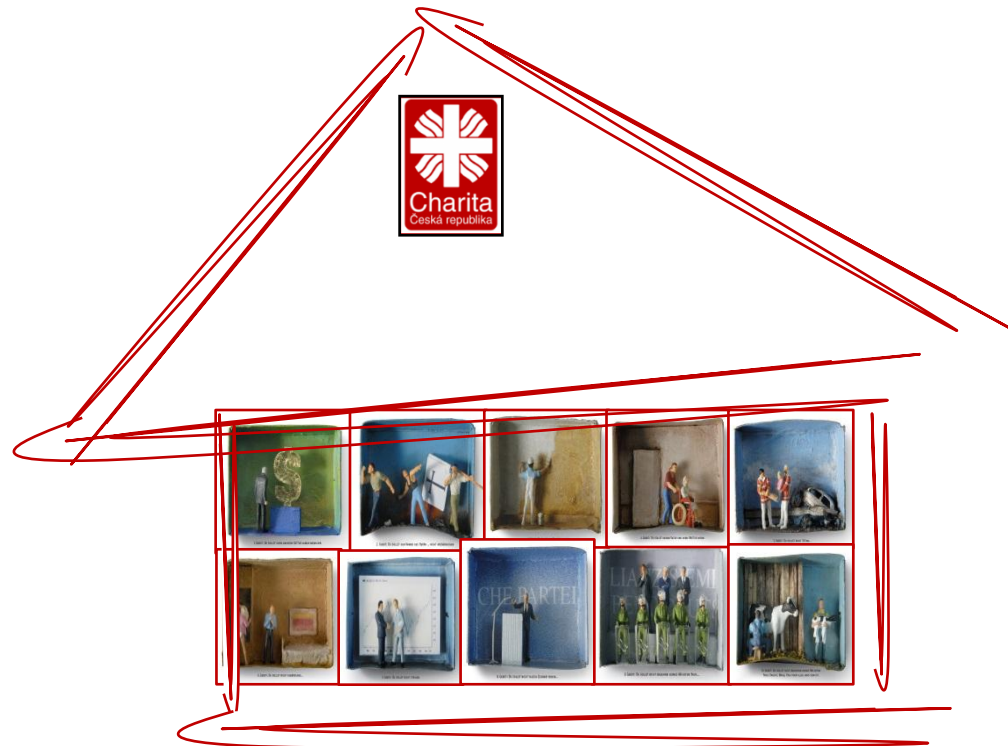
a
odpovídající struktury, či
odpovídající chování směrem
k ochraně a rozvíjení těchto struktur.

**A o to jde:
Na to se mohu spolehnout!**

Výtvarné ztvárnění desatera, autor: Dieter Ziegenfeuter;
Převzato s laskavým svolením CSW Dresden.

10 nabídek (An – Gebote)
sociální svobody v desíti citlivých
prostorech pro svobodu, tak, aby šlo
svobodu prožívat strukturálně a
habituálně – „a jak to šlo?“

...tenkrát před třemi tisíci lety,
když vyšel Izrael z Egypta do situace
nové nepoznané svobody a jejích
rizik, tak nových a neznámých
pro malý národ, který se vydává
na cestu, aby žil ve svobodě v zemi,
kterou mu zaslíbil Hospodin.

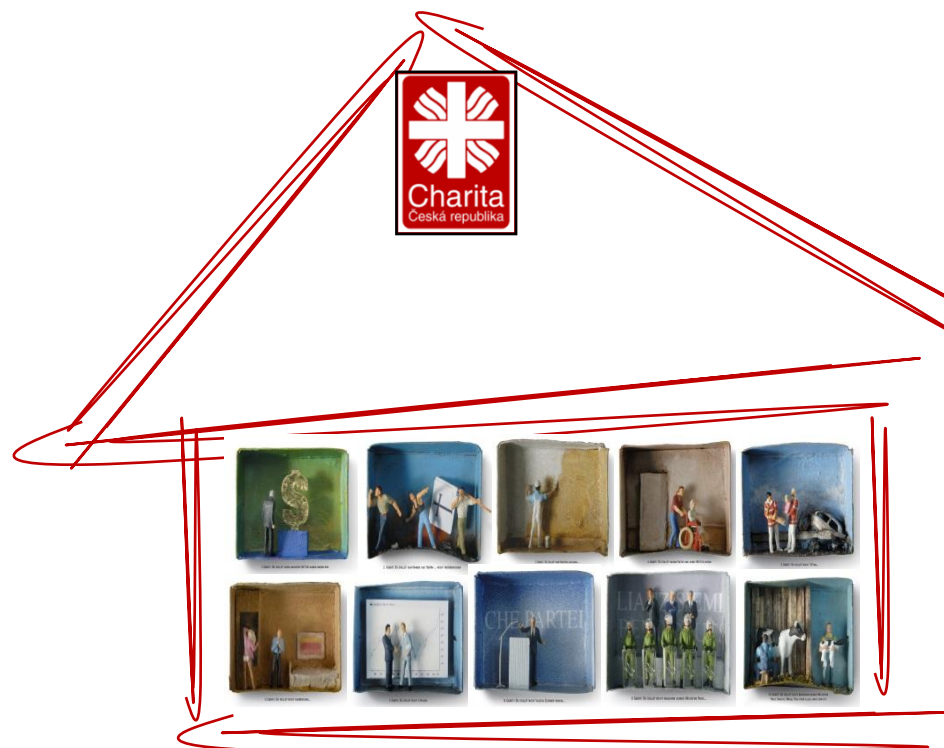

Prof. Dr. theol. Elisabeth Jünemann

1. DekaCert – O co jde?
2. Jak udělat to, o co jde v DekaCertu?
3. Co jde a co nejde?

10 nabídek

- jak žít sociální svobodu v desíti citlivých oblastech (prostorech) svobody, a to habituálně a strukturálně
- „**jak to fungovalo?“ A co dnes?!**

... v multiopcionální společnosti, s čím dál většími svobodami a riziky pro všechny skupiny a organizace,
vydávající se na cestu do života daného Bohem a ke svobodě.

1. Nebudeš míti jiné bohy kromě mne

A o to jde

Exegeze:

Izrael
je národ, osvobozený
Hospodinem. Pokud Izrael
pozná jiné bohy (tedy s nimi
vstoupí do
„intimního vztahu“), pak staví
jiné zkušenosti (např. násilí,
moc, záboru země) na stejnou
úroveň jako svoji svobodu a
začíná s ní
hazardovat.

1. GEBOT: DU SOLLST KEINE ANDEREN GÖTTER HABEN NEBEN MIR.

„Já jsem Hospodin, tvůj Bůh; já jsem tě
vyvedl z egyptské země, z domu
otroctví...“
(Ex 20,2)

Nebudeš hazardovat s touto
svobodou ...!

Etika:

Tady jde o IDENTITU

Identita se ukazuje v odpovědi na v podstatě nezodpověditelné životní otázky – otázky po smrti, utrpení, lásce, naději ...

Co jsme? Kdo jsme?

My, organizace Charity ...

máme křesťanskou identitu. To znamená:

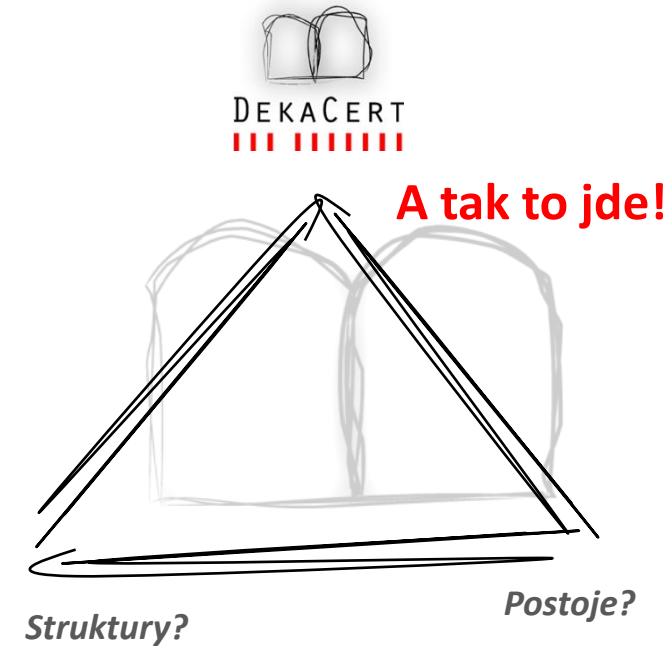
Proti strachu a zoufalství stojí naděje a důvěra v Boha. A v souladu s Ježíšovým přikázáním se zde „pracuje s láskou“.

Sebevědomá identita

činí organizaci rozpoznatelnou, rozlišitelnou a identifikovatelnou směrem navenek i dovnitř.

Může se vymezit vůči jiným a sebevědomě jim stát tváří v tvář.

2. Nevezmeš jména Božího nadarmo

A o to jde

Exegeze:

Bůh je ten, který osvobozuje. Tato svoboda je darem od Boha. Izraelský národ zakusil, že tuto darovanou svobodu nelze udržet za pomoci opatření, která svobodu omezují. Kontroly, reglementace, hlídání a observace a neustálá přítomnost pravidel nevedou ke svobodě. Toto přikázání zakazuje všechna myslitelná omezení svobody. S nimi by totiž Izrael mohl vlastní svobodu prohrát.

2. GEBOT: DU SOLLST DEN NAMEN DES HERRN ... NICHT MISSBRAUCHEN

„Já jsem Hospodin, tvůj Bůh; já jsem tě vyvedl z egyptské země, z domu otroctví...“
(Ex 20,2)

Nebudeš hazardovat s touto
svobodou ...!

Tady jde o INTEGRITU

Integrita znamená soulad toho, čím jsme, s tím, co děláme, chceme dělat, nebo ukazujeme, že děláme.

Integrita není dána jednou provždy, nýbrž se realizuje zase a znova.

V průběhu času, ve změnách požadavků individuálního a společenského života, v dobách pochyb, konkurence, dalších možností ...

..tehdy se musí volit nové cesty.

Jak být tím, kým chceme být?

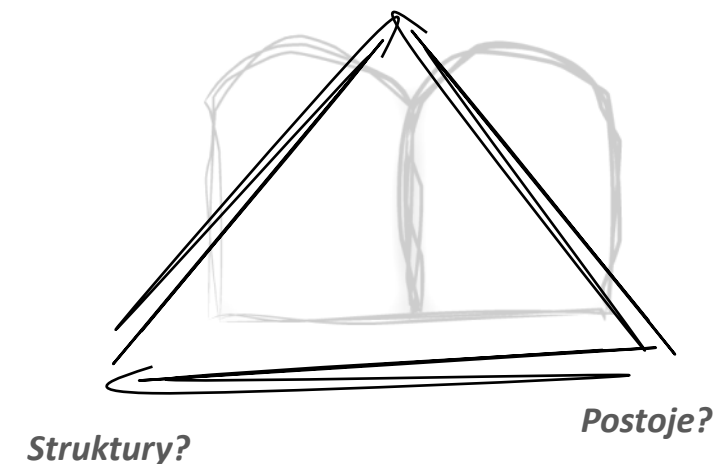
Charita hledá svoji integritu a ochraňuje ji.

Uznává změny, protože se přizpůsobuje požadavkům života. A zůstává tím, čím je, protože vše činí svébytným způsobem.

Tak ochraňuje a rozvíjí vlastní integritu, jež si zasluhuje důvěru.

A tak to jde!

3. Pomni, abys den sváteční světil

A o to jde

Exegeze:

Když Izrael slaví v obtížných podmínkách exilu šábés jako den své svobody a jako den klidu a pokoje, pak se tento den klidu a pokoje, den měřící čas uprostřed jiných dní, stává opěrným bodem náboženského času a řádu. Atento řád pomáhá člověku a posiluje jeho svobodu.

„Já jsem Hospodin, tvůj Bůh; já jsem tě vyvedl z egyptské země, z domu otroctví...“
(Ex 20,2)

Nebudeš hazardovat s touto
svobodou ...!

Tady jde o SVATÝ ČAS

Máme na mysli neděli jako „svatý čas“ (v návaznosti na sobotu/šábes), neděli jako čas daný Bohem, nikoli přírodním rytmem. Čas, který je vyjmut ze všedních dní: jako zvláštní den v řádu času a života.

Jako den individuálního a (, protože ulevuje všem od práce,) den sociálního klidu.

Jako den bohoslužby (den/čas k oslavě).

Pro Charitu vyvstává otázka:

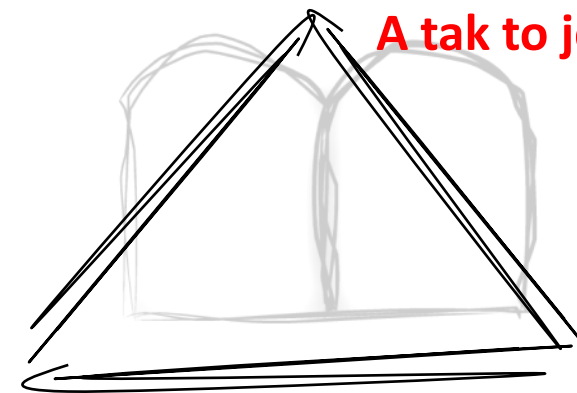
Co pro nás znamená Svatý čas?

Právě tam, kde nemůžeme kvůli potřebným lidem dodržovat pracovní klid, je třeba zase a znova nově „vytvářet“ neděli jako „svatý čas“ (pomocí symbolů a zvláštních činností nebo naopak díky absenci některých aktivit) tak, aby tento „svatý čas“ bylo možné dobře prožívat.

DEKACERT
|||||

A tak to jde!

Struktury?

Postoje?

4. Cti otce svého i matku svou

A o to jde

Exegeze:

Příkázání se zaměřuje na izraelské otce rodin a všímá si jejich chování k zestárlým rodičům.

Pokud vyvolený národ solidárním způsobem zajistí život/přežití těch, kdo doposud měli na starosti život a přežití dětí a nyní jsou na ně odkázáni, pak zajišťuje svoji vlastní svobodu a budoucnost.

4. GEBOT: DU SOLLST DEINEN VATER UND DEINE MUTTER EHREN

„Já jsem Hospodin, tvůj Bůh; já jsem tě vyvedl z egyptské země, z domu otroctví...“
(Ex 20,2)

Nebudeš hazardovat s touto
svobodou ...!

Tady jde o GENERAČNÍ SOLIDARITU

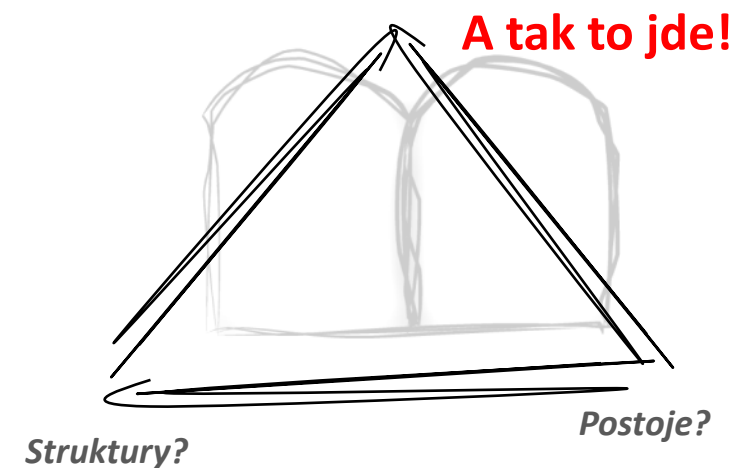
Máme na zřeteli starší generaci. A také mladou.
Kultura svobody má svůj základ ve vzájemné solidaritě.
Zvláštní důraz spočívá na starší (seniorské) generaci.

O jakou solidaritu tady jde?

Nejrůznější zkušenosti, kompetence, silné i slabé stránky jednotlivých generací se mohou stát problémem (různosti), ale také šancí (vzájemného obohacení) – v závislosti na naší ochotě.

Pro Charitu to znamená následující:
stále víc lidí (ve všech pozicích a situacích) zažívá stáří, v němž se nedokáže orientovat.
Otázka vzájemného sociálního respektu k druhému a citlivosti je pak více než aktuální.

5. Nezabiješ

A o to jde

Ve starozákonní tradici je člověk tělem (**basar**), duší a psyché (**nefeš**) a má ducha Božího (**ruah**), „ducha“. V těchto třech dimenzích se odehrává život člověka. A tento život musel být respektován ve všech rovinách. Když se Izrael zavázal k ochraně života a obraně před vším, co ohrožuje přímo nebo nepřímo život jiných lidí, zavázal se i k ochraně své svobody.

„Já jsem Hospodin, tvůj Bůh; já jsem tě vyvedl z egyptské země, z domu otroctví...“
(Ex 20,2)

Nebudeš hazardovat s touto
svobodou ...!

Etika:

Tady jde o ŽIVOT TĚLA A DUCHA (A DUŠE)

Charita plně odpovídá žido-křesťanské tradici.

Má na starosti péči o lidský život:

Starost o tělo. Tělo činí člověka jedinečným, má své silné stránky i své slabosti. I o ně se stará Charita.

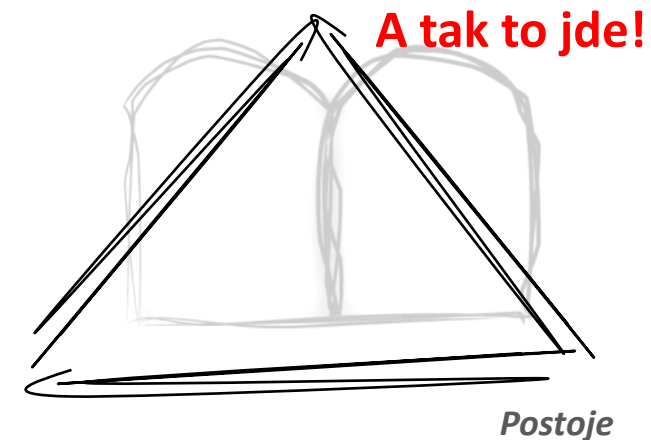
Starost o vědomí/ducha člověka. O to, co v člověku samém volá po životě, štěstí a lásce, po pochopení a porozumění.

Starost o duši (Péči o duši). O to, co člověka mění, co staví jeho životní přání a obavy ve vztah k Bohu.

Co potřebuje starost (péče) o tělo, ducha a duši?

Charita potřebuje struktury a postoje, jež oproti zdůrazněnému imanentnu na straně jedné a ústupu do transcendentna na straně druhé – vsadily na křesťanskou kulturu života, jež spojuje nebe se zemí.

6. Nesesmilníš (Nezcizoložíš)

A o to jde

Exegeze:

Izrael zde chrání sociální život ženy, tedy slabšího partnera ve vztahu, a negativně sankcionuje porušení manželského slibu a důvěry (ostatně v dobách starozákonních veskrze legitimní), které by zničilo materiální a sociální jistotu ženy. Chrání tak svobodu slabších a tím také svobodu národa.

6. GEBOT: DU SOLLST NICHT EHEBRECHEN...

„Já jsem Hospodin, tvůj Bůh; já jsem tě vyvedl z egyptské země, z domu otroctví...“
(Ex 20,2)

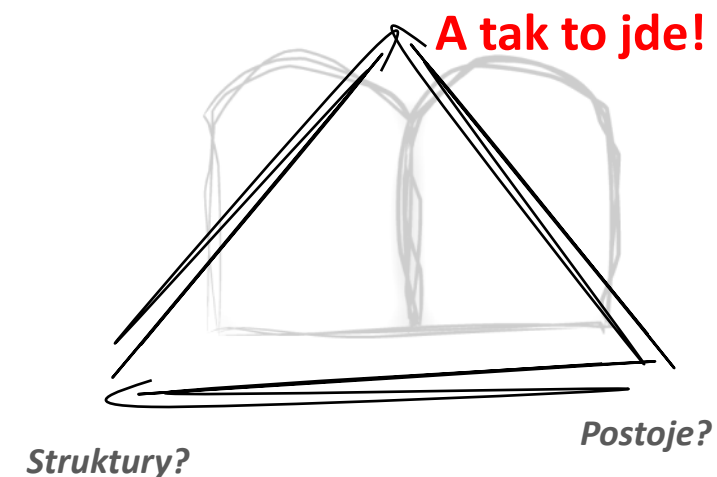
Nebudeš hazardovat s touto
svobodou ...!

Tady jde o SPOLEHLIVÉ DOHODY

Jde o spolehlivost, především ve vztahu ke slabšímu.
O důvěru, kterou slabší má mít vůči osobám a strukturám.
A jde také o důvěryhodnost.
Nejde pouze o soukromou oblast – např. o manžele
a strukturu manželství,
ale také o politickou oblast, např. Miloše Zemana nebo český
stát.
A v neposlední řadě o Církev – ať již biskupa nebo
ředitelku/ředitele Charity.

Jaká spolehlivost si zaslouží důvěru?

V Charitě: dohody realizované citlivě s ohledem na slabšího
partnera a aby tyto dohody byly chráněny, respektovány
a aby byly rušeny pouze po vzájemné dohodě.

7. Nepokradeš

A o to jde

Exegeze:

Již ve Starém zákoně byla svoboda chápána jako šance k „sebeuskutečnění“ (spíše však pro celý národ než pro jednotlivce). K této šanci (i pro národ) patří i vlastnictví. Když Izrael zajistí vlastnictví jednotlivce a zakáže veškeré jednání, jež by mohlo tento majetek coby materiální základ svobody ohrožovat, pak chrání svobodu dotyčného člověka.

„Já jsem Hospodin, tvůj Bůh; já jsem tě vyvedl z egyptské země, z domu otroctví...“
(Ex 20,2)

Nebudeš hazardovat s touto
svobodou ...!

Tady jde o MAJETEK/VLASTNICTVÍ

Majetek jako hospodářský základ ke konání, nutný pro život ve svobodě, je již tradičně tématem křesťanské sociální zvěsti. Nejedná se pouze o vlastnictví samotné, ale i o získání majetku skrze hospodaření, o práva a povinnosti.

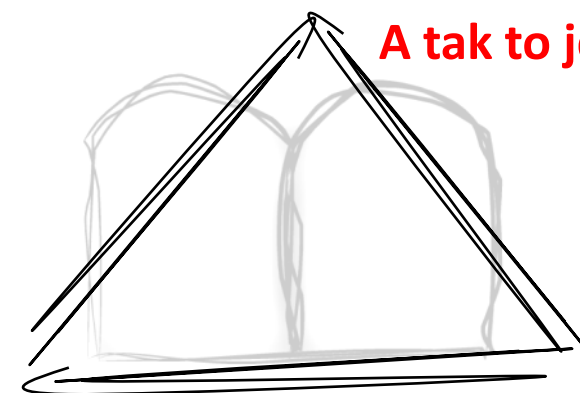
Katolické organizace tak nesmějí omezit hospodaření, ale musí hospodařit spravedlivě.

Co to znamená, nakládat s majetkem dle principů spravedlnosti?

Pro Charitu a její díla je důležité hospodařit eficientně, aby dostála svému křesťanskému sociálnímu úkolu. Na zřeteli je pak třeba mít:

- Spravedlivé rozdělení majetku (a zisku)
- Spravedlivý podíl na majetku (a zisku)
- Spravedlivé šance na majetek (a zisk).

Struktury?

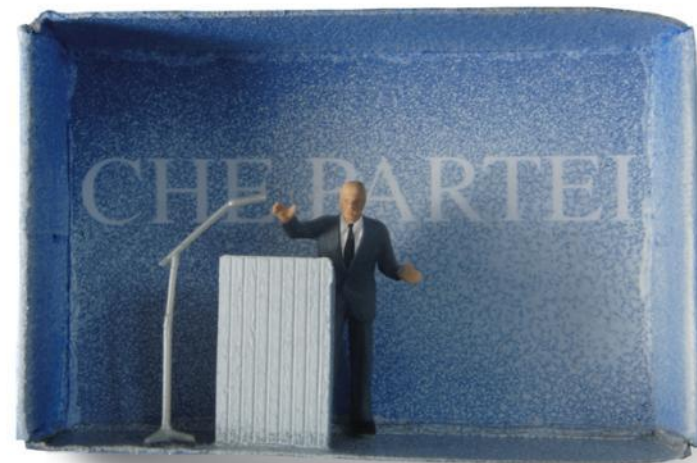
Postoje?

8. Nevydáš křivého svědectví proti bližnímu svému

A o to jde

Exegeze:

Toto přikázání se vyslovuje proti všem pokusům o „ohýbání“ práva, především pro křivé svědectví i soudu, ať již jde o svědky nebo žalobce. Křivé svědectví před soudem ohrožovalo majetek, tělo a život člověka, ale vždycky svobodu. Pokud Izrael připustí ohrožení svobody jednotlivce křivou výpovědí u soudu, pak ohrožuje i jeho svobodu.

8. GEBOT: DU SOLLST NICHT FALSCH ZEUGNIS REDEN...

„Já jsem Hospodin, tvůj Bůh; já jsem tě vyvedl z egyptské země, z domu otroctví...“
(Ex 20,2)

Nebudeš hazardovat s touto
svobodou ...!

Tady jde o KOMUNIKACI

Empatická komunikace je dvojnásobně pozorná:

Dbá na věc, na obsah.

A dbá i na osobu, na způsob zprostředkování.

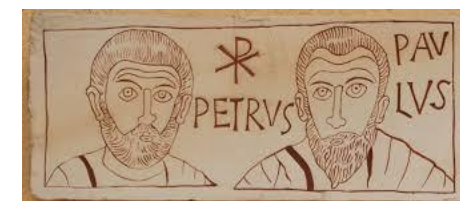
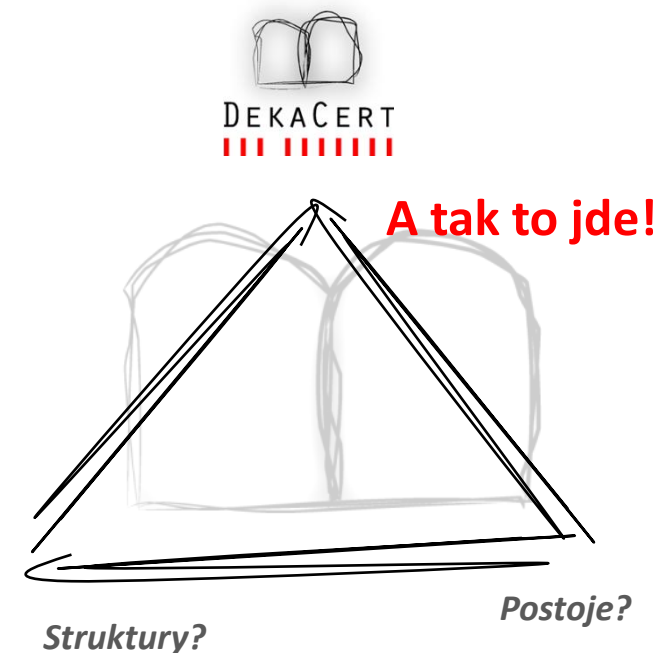
Má na zřeteli příslovečné „Co“ a „Jak“.

V Katolické církvi, organizované dle dvojí logiky jako *společenství služby* („ministratio“ et „communio“)*, představuje tento požadavek zvláštní výzvu:

Dvojí komunikační logika – co to znamená?

Charita je společenstvím služby. Je potřeba komunikace láskyplné jako v rodině, ale zároveň komunikace věcné, funkční.

Komunikace, jež ve stejné míře udrží komunikaci funkce a komunikaci společenství.

9. Nepožádáš statku bližního svého

(Pozn. V německých překladech Bible jsou přikázání 9. a 10. v jiném pořadí než v češtině.)

A o to jde

Exegeze

Přikázání, či lépe řečeno zákaz, odmítá i zdánlivě legální praktiky, jakými je možné připravit jiné osoby o jejich zajištění pro život. Jako základ pro život platí „tři věci“: žena (jako oblast intimní), dům a vinice (jako oblast sociální). Máme před sebou v 9. přikázání *sociální prostor*, oblast sociálního společenství, základ života. Pokud Izrael připustí jeho narušení, pak ztratí svoji svobodu.

„Já jsem Hospodin, tvůj Bůh; já jsem tě vyvedl z egyptské země, z domu otroctví...“
(Ex 20,2)

Nebudeš hazardovat s touto
svobodou ...!

Tady jde o SOCIÁLNÍ SPOLEČENSTVÍ

Za základ pro život jedince, jakož i celku, považujeme sociální prostor, „sociální společenství“.

Nutnou komunikaci v rámci sociálního společenství upravuje Sociální nauka Církve třemi zásadami.

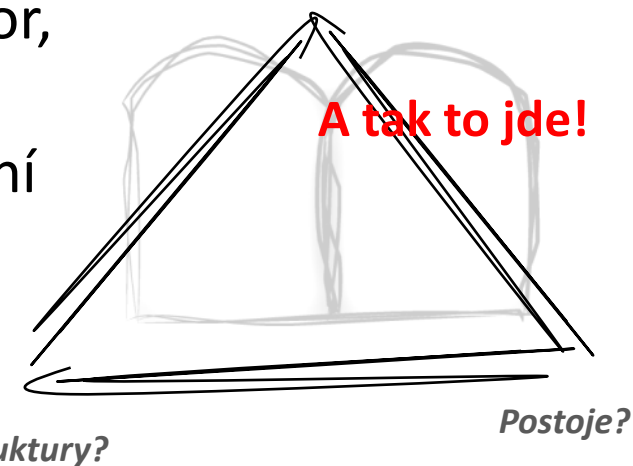

Solidární výměna mezi Charitou a okolními systémy a organizacemi (princip solidarity)

je v zájmu celku (princip obecného blaha), činí všem dobře a je ke všem spravedlivý.

Přitom je třeba respektovat vyváženost mezi samostatností a poskytnutím pomoci (princip subsidiarity): Do samostatnosti (osob a organizací) se smí zasáhnout (citlivě) pouze tehdy, když si to vyžádá situace. (QA 79)

Co to znamená, komunikovat se sociálním okolím ve smyslu obecného blaha, solidárně a subsidiárně?

10. Nepožádáš manželky bližního svého

A o to jde

Exegeze:

Velmi cenné je fungující *sociální okolí*, ale stejně tak i *okolí soukromé*. Spolehlivé vztahy mezi mužem a ženou jsou základem pro rodinu (kmen/rod) a základem svobody.

Máme před sebou osobní, neboli intimní prostor. Ten je základem života pro lidstvo a musí být chráněn před útoky, již proto, aby byla ochráněna svoboda jednotlivce i celého společenství.

„Já jsem Hospodin, tvůj Bůh; já jsem tě vyvedl z egyptské země, z domu otroctví...“
(Ex 20,2)

Nebudeš hazardovat s touto
svobodou ...!

Tady jde o INTIMNÍ SPOLEČENSTVÍ

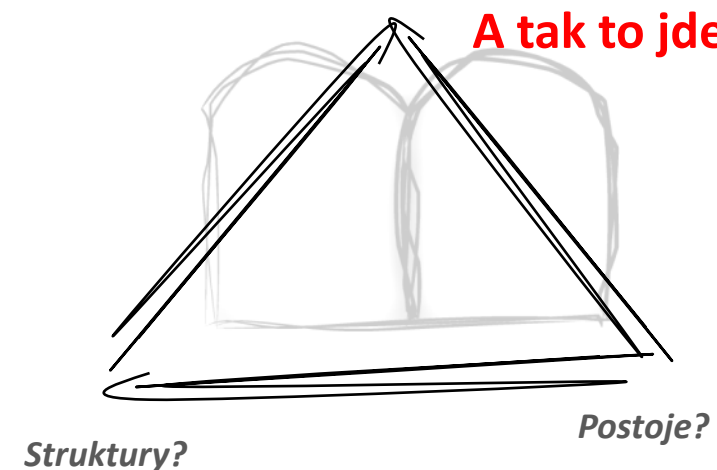
Lidé potřebují intimní (nejen rodinné a partnerské, ale také přátelské ...) vztahy.

To znamená: lidé potřebují jiné lidi, kteří pro ně zcela jsou tady. Při veškerém jednání s lidmi je podstatná otázka důsledků těchto intimních společenství, na niž by se měl brát ohled.

Pro organizace jako Charita, kde lidé pracují pro lidi, z toho vyplývá dvojitý nárok: intimní život se musí podporovat a být chráněn před jeho narušením a zásahy. V zásadě se toto má dít pomocí pravidel, v konkrétních případech čas od času spontánní senzitivní reakcí.

Jak může být strukturálně a habituálně chráněn intimní život?

DEKACERT
|||||

Prof. Dr. theol. Elisabeth Jünemann

1. DekaCert – O co jde?
2. Jak udělat to, o co jde v DekaCertu?
3. Co jde a co nejde?

Impuls k přemýšlení :

OTÁZKA:

V naší aktuální situaci:

Kde se něco dozvíme o těchto prostorech svobody?

Co nás zraňuje?

Co si přejeme?

Jaké „orientační věty“ bychom formulovali?

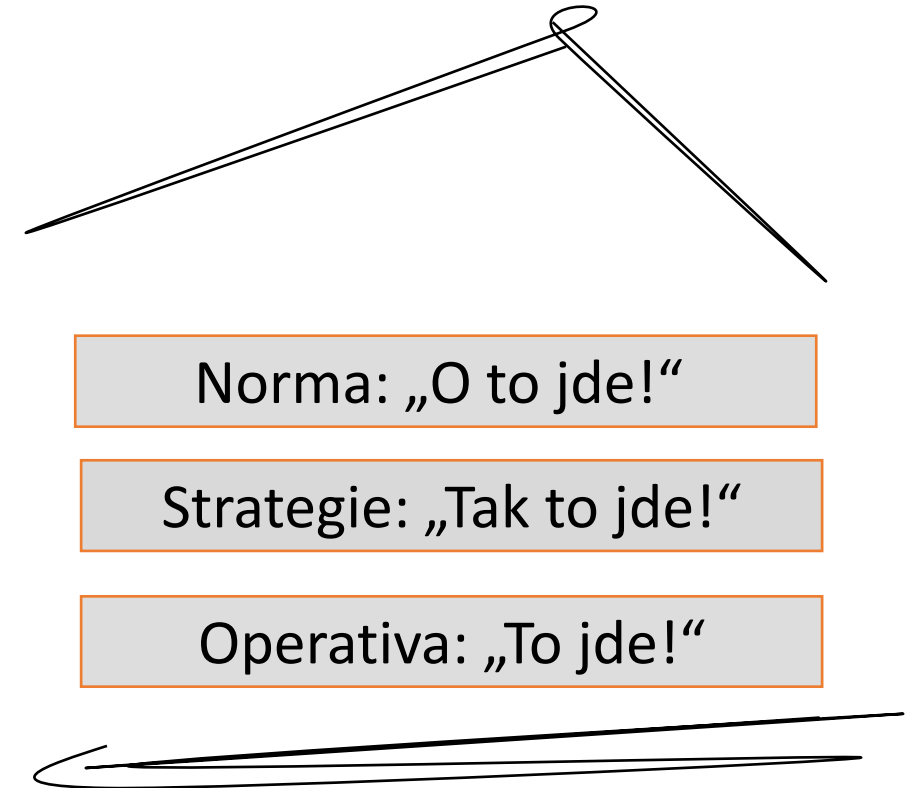
VÝSLEDEK:

Přikázání svobody pro českou Charitu:

Naše „orientační věty“!

Kde se uvažuje, rozhoduje a aplikuje do praxe:

K dalšímu čtení:

Prof. Dr. theol. Elisabeth Jünemann

D - 33098 Paderborn
Katholische Hochschule NRW
Leostr. 19

D - 56745 Bell
Seeblick 37
T 0049 2652. 1402
M 0049 171 5232171

Info: www.elisabeth-juenemann.de
www.dekacert.de

- Vergewissern. Führungsleitlinien nach dem Dekalog. Mit Miniaturen von Dieter Ziegenfeuter, Erkelenz 2016. Zusammen mit Peter Leuwer.
- Zehn Gebote für Europa. Der Dekalog und die europäische Wertegemeinschaft, Erkelenz 2009. Hg. zusammen mit H. Theisen.
- Die zehn Gebote. Orientierung für gerechte Strukturen, Paderborn 2009. Hg. zusammen mit G. Kilz.
- Organisierte Nächstenliebe. Was das soziale Handeln der Kirche ausmacht, Magdeburg 2009. Hg. zusammen mit W. Wertgen.
- Alter zwischen Wirtschafts- und Kostenfaktor, in: Krall, J./ Lamprecht, F. u.a. (Hgg.), Ethical Finance. Festschrift für Bischof Aloys Schwarz, Wien 2012
- Freedom becomes older. 10 commandments for free and active ageing in society and economy, in: Kolping University of Applied Sciences (Ed.), Challenges and social responsibility in business, Kaunas 2012, 6-14.
- Die zehn Gebote. Leitfaden für eine christliche Organisationsethik in Kranken- und Pflegehäusern, in: Heribert Niederschlag (Hg.), Recht auf Selbstbestimmung? Vom Umgang mit den Grenzen des Lebens, Mainz 2010, 11-31.
- Altern - (K)ein Thema für die Pastoral, in Pastoralblatt für die Diözesen Aachen, Berlin, Essen, Hamburg, Hildesheim, Köln, Osnabrück 11/2004, 336-343.
- Wir brauchen ein Leitbild, in: Lebendige Seelsorge 54 (2003) 298-304.
- Zehn Gebote für die Hochschule. Vom Sinn einer Hochschule, die sich auf die klassisch ethischen Prinzipien des Dekalogs beruft, in: Renovatio 1/2 – 2010, 4-17
- Logisch führen? Dekalogisch führen! Zehn Gebote für das Compliance Management, in: U. Meier/ B. Sill (Hg.), Führung. Macht. Sinn, Regensburg 2010, 432-446.
- St. Elisabeth in Organisationen. Oder: Barmherzigkeit nach Art der Elisabeth, in: R. Dillmann/ H. M. Weikmann (Hg.) „Nicht aufgrund von Brot allein wird leben der Mensch“. Mystik und soziales Engagement, Opladen 2009, 73-90.
- „Es ist, was es ist, sagt die Liebe. Zum spezifischen Profil der kirchlichen Liebestätigkeit, in: B. Nacke (Hg.), Orientierung und Innovation, Freiburg 2009, 250-269.
- Werthaltungen brauchen Strukturen – Wie die 10 Gebote des Alten Testaments Unternehmen heute einen Orientierungsrahmen geben können, in: Hartmut Ihne | Thomas Krickhahn (Hg.) Werthaltungen angehender Führungskräfte, Baden-Baden 2012, 257-275.
- 10 biblisch-ethische Impulse für ein Alter in Freiheit, in: FrauenStärken. Zeitschrift der Frauen in der Diözese Innsbruck 3(2012) 4-5
- WIESO - WAS IST EIGENTLICH SOZIAL? Praxisbuch I zur ethischen Bildung in Kindertageseinrichtungen, Magdeburg 2013,
- UJISTENI. UKAZATELE CESTY PODLE DESATERA. (Vergewissern. Führungsleitlinien nach dem Dekalog. Mit Miniaturen von Dieter Ziegenfeuter, Neuauflage in tschechischer Sprache), Hradec Králové 2012
- VKA, Grundlagen & Leitbild auf der Basis der 10 Gebote. Hamm 2015
- Was ist dem Staat die Familie wert? Eine Betrachtung aus der Perspektive der Katholischen Soziallehre, in: Stimme der Familie 54 (2007) H.3-4, 3-7
- Erst die Freiheit, dann die Moral: <http://www.derdom.de/artikel/erst-die-freiheit-dann-die-moral>.
- Wer bist Du, Europa? Die zehn Gebote für heute gelesen: <http://www.derdom-online.de/artikel/wer-bist-du-europa>.
- 10 Gebote für Europa: <https://www.kartellverband.de/index.php?id=2904>